http://kolector.ro/2012/06/21/scutit-silistra-1913-epopeea-filatelico-numismatica-primului-timbru-de-scutire-de-porto/

Daniel Marcu

Scutit Silistra 1913 – Epopeea filatelico-numismatica a primului timbru de scutire de porto

Categorii:Documente, Filatelie

Primul Razboi Balcanic izbucnise, in octombrie 1912, pe fundalul unui Imperiu Otoman slabit de presiunile reformatoare interne si de miscarile pentru cucerirea independentei din partea Bulgariei, Serbiei, Muntenegrului, Greciei si Albaniei. Dar, nici nu se uscase bine cerneala pe tratatul de la Londra, ca a doua zi conflictul izbucnea din nou, de data aceasta intre Serbia, Grecia si, Romania pe de o parte, iar de cealalta parte, Bulgaria, aceasta dupa ce Romania fusese neutra in timpul primei confruntari balcanice.

Al II-lea Razboi Balcanic (iulie – august 1913), a avut loc intre Bulgaria, pe de o parte, si Grecia, Serbia, Muntenegru, Turcia si Romania, de cealalta parte. Conflagratia s-a incheiat prin infrangerea Bulgariei si incheierea Tratatului de Pace de la Bucuresti, din 10 august 1913, in urma caruia Romania intra in posesia Cadrilaterului. Din aceste motive, al doilea episod este considerat ca fiind singurul razboi de cucerire din istoria tarii, ce a vizat eliberarea unei parti a fostelor tinuturi romane ocupate de slavi, urmata de repopularea lor cu aromani. Acesta a fost si motivul pentru care Al Doilea Razboi Balcanic a fost popular atat in randul populatiei, cat si printre membrii clasei politice romanesti.

Pe un fundal istoric zugravit de contemporanii acelor vremuri ca o fresca a spiritului milenar al romanismului, filatelia autohtona era martora unui eveniment inedit: aparitia primei marci de scutire de porto.

[mărește]

1913 – Timbrul „Scutit Silistra” neuzat si anulat de stampila cu ornament tip „goarna” la 3 august 1913

„Scutit 1913” – o marca inedita si raritate a istoriei postale

Aparitia acestei marci punea in umbra toate neajunsurile, lipsurile si absenta proiectelor de viitor ale filateliei romanesti, intr-o perioada care putea fi usor caracterizata ca fiind fara orizont. Asa cum Leonard Pascanu mentiona intr-unul din materialele de sinteza cu privire la miscarea filatelica din Romania, „*evenimentele premergatoare (criza bosniaca din 1908, urmata de criza balcanica, din 1912-1913) si in final izbucnirea primului razboi mondial, in vara anului 1914, au paralizat orice activitate in domeniul filatelic*„.

Practic, timbrul „Scutit” de la 1913 deschidea un nou capitol in domeniul filateliei noastre traditionale moderne: cel al marcilor utilizate pentru francarea unor trimiteri postale pentru care s-a aprobat scutirea de plata a taxelor postale. Cunoscute din cataloagele de specialitate ca „marci de scutire de porto”, aceste timbre au asadar un caracter postal, dar nu sunt scutite de emotia unui vadit caracter filatelic, in unele cazuri. Perceptia unanima asupra circulatiilor postale cu acest tip de marci, precum si modul in care au fost studiate de-a lungul timpului, in putinele studii de specialitate, a creat imaginea unor raritati ale istoriei postale romanesti.

Pe de o parte, este perfect indreptatit ca plicurile francate cu marca „Scutit Silistra 1913” sa fie considerate pretioase de catre colectionari, din cauza aparitiilor extrem de rare pe piata filatelica interna si internationala. Dar considerentul principal

pentru care orice filatelist merita sa se aplece si asupra acestor prime marci de scutire de porto este celebrarea, in vara anului urmator, a unui secol de cand au fost emise. Deoarece asupra capitolului deschis atunci continua inca sa planeze mai multe necunoscute, legate de imprejurarile aparitiei, de initiatorii emisiunii, de legatura indisolubila in acest caz dintre filatelie si medalistica, voi incerca sa devoalez „misterul”.

Orice inceput are un inceput

Emisiunea filatelica „Scutit” isi are obarsia in luna iulie a anului 1913, imediat dupa cucerirea Silistrei de catre armata romana, in timpul campaniei desfasurate in Al Doilea Razboi Balcanic. La adresa unui grup de intiativa, autointitulat <*Comitetul medaliei „Dreptul Nostru” Mircea si Carol cel Mare*>, Directia Generala a Postelor, Telegrafelor si Telefoanelor (D.G.P.T.T.) stabilea o derogare de la plata taxelor pentru trimiterile postale expediate de Societatea Culturala sub auspiciile caruia functiona si comitetul mai sus amintit. Astfel, prin Ordinul nr. 23.466/1913, era aprobata tiparirea unui timbru de scutire de porto (taxa incasata in numerar de la destinatar), in folosul societatii.

COSINZEANA

REVISTA ILUSTRATĂ SĂPTĂMÂNALĂ □ REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Anul III. — Nr. 30. Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe ½ an 6 cor. In străinătate 20 cor. □ Un exemplar 20 bani. Orăștie, 3 August 1913.

RÂNDURI MĂRUNTE

Medalie istorică. Un comitet compus din Conon Aramescu-Donici, metropolitul primat al României; C. Alexandrescu, sub-directorul Monitorului Oficial; T. Burada, profesor; Ana Conta-Cherubach, scriitoare; Emil Casimir, colonel-adjutant; Al. Davilla, directorul general al teatrelor și câțiva deputați și oameni de seamă din România, au luat inițiativă pentru a se bate o medalie istorică întru amintirea recuceririi Silistriei, care acu-s 500 de ani sub voevodul Mircea-cel-mare a aparținut tot Țărilor românești. Medalia are pe o față chipul lui Mircea-cel-mare și a lui Carol, cu inscripția următoare: Mircea-cel-mare domnul Ungro-Vlahiei și al Silistrei până la mare, 1386—1418; Carol-cel-mare al României, 1913. Pe cealaltă față a medaliei e o alegorie reprezentând o femee simbolizând țara, purtând un steag în mână cu inscripția: *„Dreptul nostru“*, la stânga, iar la dreapta: *„Voiește și vei puteà“*. În dosul femeei, care stă de pază pe pământul Dobrogei cu spada în mâna dreaptă, se arată vederea podului de peste Dunăre.

În numărul viitor vom dà în revista noastră chipul acestei medalii istorice.

mărește

Frontispiciul revistei „Cosinzeana” din 3 august 1913 si articolul despre medalia „Dreptul Nostru – Mircea si Carol cel Mare”

Membrii Comitetului de Initiativa – marturii din presa vremii

Prima relatare in presa vremii ne parvine din revista ilustrata saptamanala „Cosinzeana”, editata la Orastie, in numarul din 3 august 1913, unde cititorii aflau, in cadrul rubricii „Randuri marunte”, despre „*initiativa de a bate o medalie istorica intru amintirea recuceririi Silistriei, care acu-s 500 de ani sub voevodul Mircea-cel-Mare a apartinut tot Tarilor Romanesti.*” Initiativa apartinea unui „*comitet compus din Cocon Aramescu-Donici, metropolitul primat al Romaniei; C. Alexandrescu, sub-directorul Monitorului Oficial; T. Burada, profesor; Ana Conta-Cherubach, scriitoare; Emil Casimir, colonel-adjutant; Al. Davilla, directorul general al teatrelor si cativa deputati si oameni de seama din Romania*„. Din cei 6 principali initiatori amintiti de publicatia „Cosinzeana”, nu mai putin de

4 avusesera pana la acea data conexiuni iesene sau erau direct legati de capitala moldava:

– Mitropolitul primat Cocon Aramescu Donici isi desavarsise studiul la Seminarul „Veniamin Costachi“, unde fusese si hirotonit ieromonah. Apoi urmase si absolvise Facultatea ieseana de Litere, dupa care, predase la Catedra de religie a Liceului National si la Scoala Normala, ambele din Iasi.

– Profesorul Teodor Burada (muzicolog, folclorist, etnograf, violonist, memorialist si istoric al teatrului), iesean la origine, era vazut ca un „*carturar de formatie enciclopedica, in permanent contact cu evenimentele culturale din epoca*„.

– Ana Conta, sora filozofului Vasile Conta, dupa mutarea la Iasi, intervenita inca din copilarie, şi-a facut studiile în acest oras, unde de altfel si-a desfasurat intreaga activitate didactica si publicistica.

– Despre Emil Casimir nu am gasit decat o referinta: fost adjutant al Regelui, fost comandant al Regimentului 8 Calarasi din Iasi, este autorul unui „Studiu critic” (editat de Stabilimentul Grafic Miron Costin, in 1893).

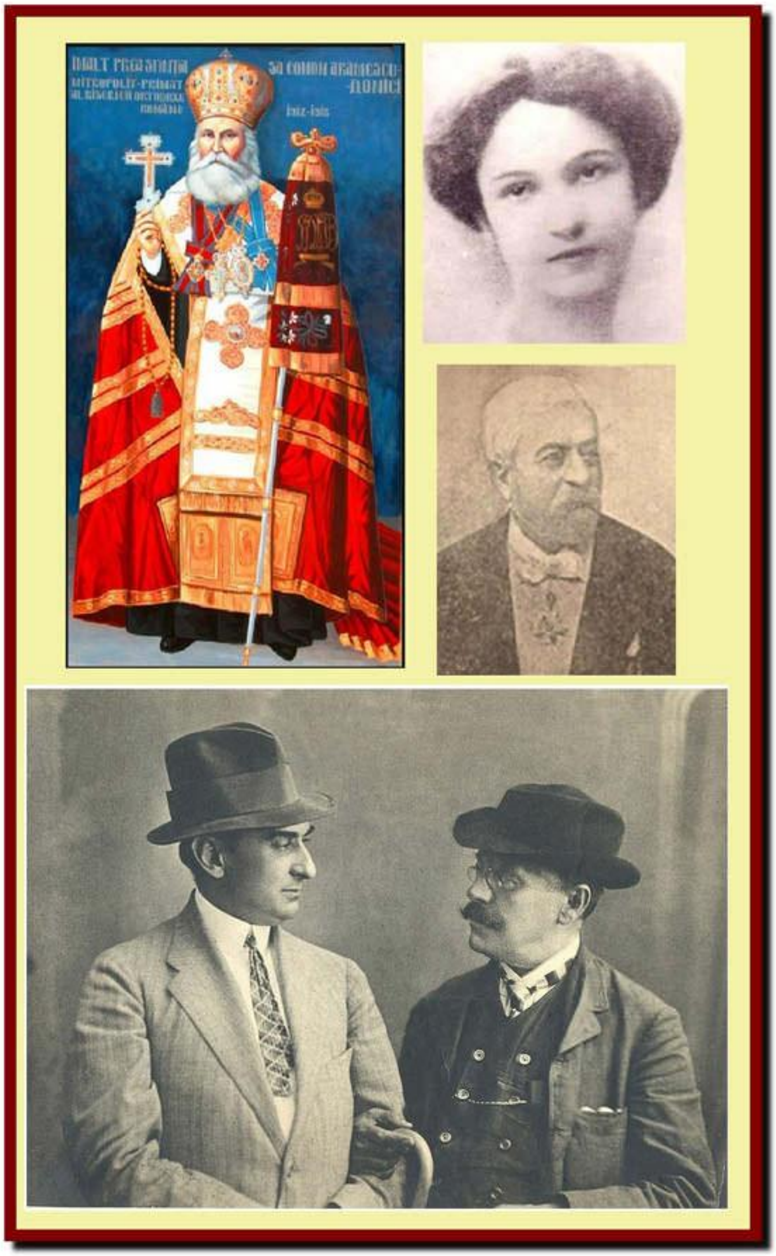 [mărește]

Principalii membri ai Comitetului medaliei „Dreptul nostru”: mitropolitul primat Conon Aramescu Donici, scriitoarea Ana Conta-Kernbach, Teodor Burada si Alexandru Davilla (alaturi de Ion Luca Caragiale)

Medalistica si filatelia isi dau mana peste timp

Ajunsi in acest punct, trebuie mentionat ca daca era cineva care se indoia ca o medalie a stat la baza aparitiei marcii de scutire de porto din 1913, acum nu cred ca mai are motive s-o faca. Medalistica este, in cazul de fata, originea timbrului

„Scutit”. Fara baterea medaliei „Dreptul Nostru” in vara lui 1913, nici societatea culturala nu ar fi beneficiat de prima scutire de taxa postala din Romania, ca urmare a solicitarii inaintate catre D.G.P.T.T. si aprobate, iar marca nu ar fi existat.

Se poate afirma fara teama de a gresi ca aparitia marcii „Scutit” este indisolubil legata de baterea medaliilor comemorative „Dreptul Nostru” si expedierea acestora pe cale postala catre veterani ai Razboiului de Independenta si catre militari participanti activ in cel De-al Doilea Razboi Balcanic. De asemenea, prin Ordinul nr. 23.466/1913 era facilitata corespondenta gratuita dintre Comitetul de Initiativa si membrii cooptati in cadrul societatii culturale, precum si pentru adresele oficiale inaintate vaduvelor si urmasilor de razboi.

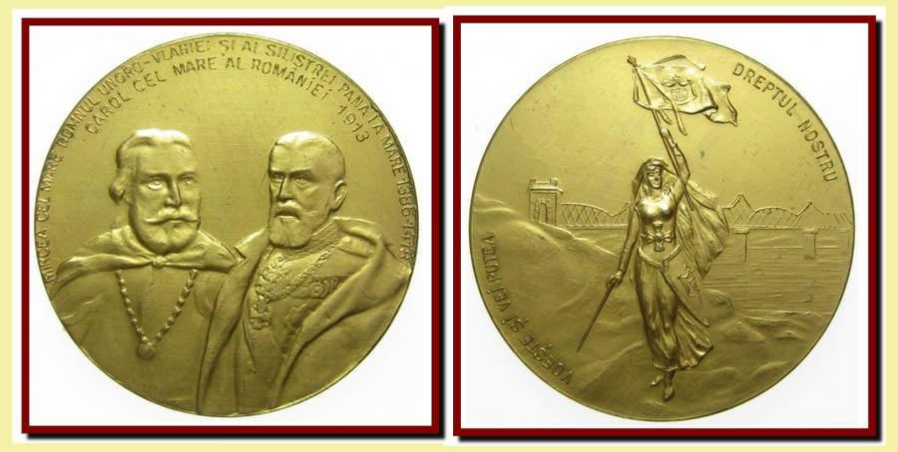

mărește

Medalia „Dreptul Nostru / Mircea si Carol cel Mare” (1913)

Decoratie si medalie pe aceeasi tema

Cu toate ca din textul aparut in publicatia din Orastie, la inceputul lunii august 1913, erau specificate caracteristicile machetei aprobate pentru medalie (inclusiv textul insotitor), nicaieri nu se semnaleaza baterea a doua tipuri de piese medalistice care comemoreaza acelasi eveniment. Insa, in prima editie din 2010 a Catalogului „Decoratii Romania – Al.I. Cuza si Carol I”, semnat de prof. Constantin Ciurea, este listata si o a doua medalie descrisa ca o „decoratie comemorativa”. In fapt, este singura medalie cu titulatura „Mircea I – Carol cel Mare” care apare catalogata pentru manifestarile din 1913.

Aceasta din urma are pe avers o macheta asemanatoare cu cea a medaliei, cu efigia celor doi conducatori, dar cu mentiunea ca textul identic este incadrat, de aceasta

data, de doua cercuri concentrice. In schimb, reversul decoratiei are o alta grafica compusa din elemente simbolice si text: 1. trecerea armatei romane pe podul de peste Dunare; 2. un inger situat deasupra si soarele care vegheaza marsul ostenilor; 3. textul inscris pe margine „APARATORILOR EI TARA RECUNOSCATOARE”.

Chiar daca instituirea decoratiei comemorative este un act care apartine oficialitatilor statului roman, iar baterea medaliei are un caracter semioficial, sarcina fiind asumata de un comitet de initiativa compus din mai multe persoane particulare, nu putem sa nu sesizam asemanarea izbitoare dintre cele doua machete care se regasesc pe aversul medaliei, respectiv al decoratiei.

mărește

Decoratia comemorativa „Mircea I – Carol cel Mare”, prezentata de C. Ciurea in Catalogul decoratiilor romanesti, vol. I

O initiativa medalistica are consecinte filatelice

Oricat am cauta sa intelegem deplin, la un secol distanta, ceea ce a stat la baza viitoarei prime emisiuni de marci de scutire de porto de la 1913, nu putem decat sa relatam evidentele, faptele care au rezultat din initiativa catorva romani de suflet. Din nucleul de 6 persoane insarcinate de societatea culturala cu baterea medaliei „Dreptul Nostru – Mircea si Carol cel Mare”, nu avem pana in prezent semnalari care sa ateste faptul ca vreuna din ele ar fi avut filatelia ca pasiune.

Din cauza functiilor oficiale in stat ocupate la acea data de I.P.S. Conon Aramescu Donici (Mitropolit primat), C. Alexandrescu (subdirector la Monitorul Oficial) si Al. Davilla (director al teatrelor), coroborat cu faptul dovedit ca ceilalti 3 principali promotori locuiau in Iasi, sediul central al Comitetului de Intiativa a fost stabilit in capitala moldava in str. Pacurari nr. 14, urmand ca in Bucuresti sa fiinteze doar o filiala locala. Cu siguranta, insa, ca cele 3 nume sonore care faceau parte din Comitet au avut un cuvant greu de spus in aprobarea, primita din partea administratiei postale, pentru emiterea si folosirea pe cheltuiala Statului a unei marci proprii pentru corespondenta.

mărește

Carte postala ilustrata „Harta anexarii Cadrilaterului, 1913”

Scutirea de taxe postale

In istoria filateliei romanesti, marca „Scutit 1913” figureaza ca o deschizatoare de drumuri in domeniul emisiunilor de scutire de porto care ii vor urma in perioada 1933-1947. Atunci cand asupra aparitiei marcii planeaza o sumedenie de intrebari,

trebuie luat in considerare caracterul oficial al acesteia, determinat de avizul administratiei postale la o initiativa culturala particulara. Despre o fundatie care ar fi apartinut Casei Regale, nu poate fi vorba, deoarece asa cum mentiona si ing. Calin Marinescu intr-un articol recent: „*Reglementarile postale stipulau foarte clar scutirea de taxe postale a corespondentei Casei Regale si a Fundatiilor Culturale Regale pentru perioada 1866-1929*„.

In ultimii 5 ani, de cand Internetul a permis o deschidere informationala intensa, am intalnit circa 10-15 circulatii postale, francate cu marca „Scutit – Silistra". Nu este nici o noutate ca plicurile Comitetului medaliei „Dreptul Nostru – Mircea si Carol cel Mare" apar foarte rar pe piata filatelica, iar atunci cand o fac starnesc controverse. Motivul este foarte simplu: multe din ele poarta insemnul returului la expeditor, cu precizarea factorilor postali inscris pe revers „Adresant necunoscut". Altele sunt expediate in strainatate, stiut fiind faptul ca derogarea totala de la achitarea tarifelor postale in vigoare se aplica doar pe teritoriul tarii, iar unele sunt pur si simplu facaturi in dauna filateliei. Foarte putine plicuri ne confera confortul studiului unor piese autentice de istorie postala, nemistificate de interese ale negustorilor filatelici din epoca.

mărește

Coala intreaga de 70 marci „SCUTIT 1913", din colectia personala

Caracteristicile autenticitatii

Desenul alegoric reprezentat pe timbru are dimensiunile 36 mm x 35 mm, tiparul inalt este brun-roscat executat pe hartie alba subtire, usor transparenta, iar dantelura este 11 1/2. Falsurile pot fi usor depistate datorita hartiei ordinare folosite si a tiparului imbacsit, executat grosolan. Pot fi intalnite si timbre nedantelate pe una din laturi (vertical sau orizontal), precum si marci neperforate, considerate in unele cercuri probe de tipar, iar de alti colectionari „nedantelate" si atat. Cert este faptul ca macheta finala aprobata de D.G.P.T.T. este una si aceeasi cu cea folosita pe reversul medaliei, avand reprezentata Romania ca o femeie cu steagul ridicat in mana stanga si o sabie in mana dreapta, iar in fundal podul de la Cernavoda. De asemenea, textul de la interiorul cercului este identic ca dispunere si continut cu cel medalistic: „DREPTUL NOSTRU" (dreapta-sus) si „VOEŞTE ŞI VEI PUTEA" (stanga-jos).

măreşte

Bloc de 4 marci nedantelate „SCUTIT 1913", din colectia personala

Din pacate au existat foarte multe inexactitati in vol. I al Catalogului „Zimbrul Carpatin", in ceea ce priveste descrierea particularitatilor marcii: 1. Dimensiunile

desenului (gresit 26.5 mm x 25.5 mm, in loc de 36 mm x 35 mm); 2. Formatul final (eronat coli de 100 buc., in loc de coli de 70 buc.); 3. Circulatia corespondentelor francate (gresit ni se spune ca plicurile au circulat numai in perioada octombrie-decembrie 1913, cand acestea au inceput sa fie expediate inca din timpul verii); 4. Timbru considerat a fi fost emis in folosul Societatii Culturale „Mircea si Carol I", in loc de „Mircea si Carol cel Mare".

Pentru corespondentele autentice expediate de la sediul central al Comitetului de Initiativa, sau de la filiala bucuresteana, exista o caracteristica universal valabila: toate plicurile trebuie sa poarte pe avers insemnul oficial pe 3 randuri „COMITETUL MEDALIEI / „DREPTUL NOSTRU" / Mircea şi Carol cel Mare". S-a folosit o stampila de mana cu tus violet, usor estompat, aplicata neuniform in partea de sus, in mijloc sau in partea de jos a fetei plicului. In unele cazuri apare insotita si de o alta stampila liniara care contine data expedierii, fara ca aceasta particularitate sa fie confirmata drept o aplicare sistematica. In cazul expedierii de la filiala din capitala, stampila care tine loc de antet al comitetului este pe 4 randuri, in partea inferioara fiind adaugat „BUCUREŞTI".

Din cercetarile intreprinse pana acum, am reusit sa descopar un singur plic cu antetul tiparit al comitetului. In privinta trimiterilor propriu-zise, pot fi intalnite doar expedieri simple, numerele de ordine vizibile pe unele circulatii neavand decat un caracter de registratura interna, nu si de trimitere recomandata. Perioada pe care am reusit sa o determin, pana in prezent, ca fiind cea in care au circulat marcile „Scutit – Silistra" se intinde intre 31 iulie 1913 (early date) si 26 februarie 1914 (late date). Nu exclud, insa, posibilitatea largirii acestei arii temporale, prin descoperirea de noi circulatii francate cu timbrul „Scutit", bineinteles pana la depistarea unui ordin circular care sa fi limitat in timp expedierea corespondentelor postale ale Comitetului medaliei „Dreptul Nostru".

Neindoielnic, Societatea Culturala „Mircea si Carol cel Mare" a avut pentru o scurta perioada de timp un rol determinant in medalistica si filatelia romaneasca. Propunandu-si baterea unei medalii jubiliar-comemorative dedicata recuceririi, de catre armata romana, a localitatii Silistra din Sudul Dobrogei, Comitetul de Initiativa insarcinat cu realizarea proiectului a reusit performanta de a-si atinge scopul, ba chiar de a si-l depasi involuntar. Acum stim ca datoram celor 6 membri initiatori aparitia primei marci de scutire de porto, un timbru care poate fi socotit

predecesorul viitoarelor marci de propaganda filatelica. Un timbru care promoveaza imaginea unei medalii. Un timbru care pretuieste istoria romanilor.

Pentru final, am ales sa va prezint, in ordine cronologica, o serie de plicuri circulate cu marca „Scutit 1913”:

1. Stampila plecare: „IASI 5 AUG 913”

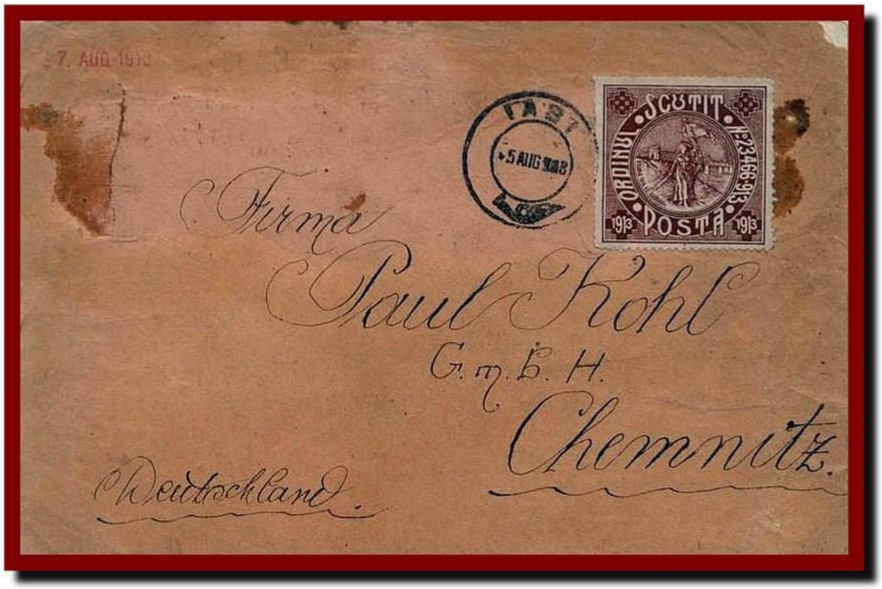

mărește

Plic francat cu marca „Scutit Silistra”, expediat din Iasi la 5 august 1913 cu destinatia Chemnitz, Germania (sursa: www.romaniastamps.com)

2. Stampila plecare: „IASSI 18 AUG 913”

măreşte

Plic francat cu marca „Scutit Silistra”, expediat din Iasi la 18 august 1913 cu destinatia Stefanesti, retur adresant necunoscut (sursa: www.romaniastamps.com)

3. Stampila plecare: „IASSI GARA 30 AUG 913”

măreşte

Plic cu antetul Comitetului medaliei „Dreptul nostru”, din colectia personala, francat cu marca „SCUTIT” si expediat la 30 august 1913 din Iasi catre comuna Buda, Dorohoi (retur, adresant inexistent)

4. Stampila plecare: „IASI 4 SEP 913”

mărește

Plic francat cu marca „Scutit Silistra”, expediat din Iasi spre Bucuresti la 4 septembrie 1913 (sursa: www.romaniastamps.com)

5. Stampila plecare: „IASSI GARA 4 SEP 913”

mărește

Plic francat cu marca „Scutit Silistra”, expediat din Iasi la 4 septembrie 1913 spre Gara Darabani, retur adresant necunoscut (sursa: www.romaniastamps.com)

6. Stampila plecare: „BUCURESTI EXPED. SCRIS. 26 FEB 14”

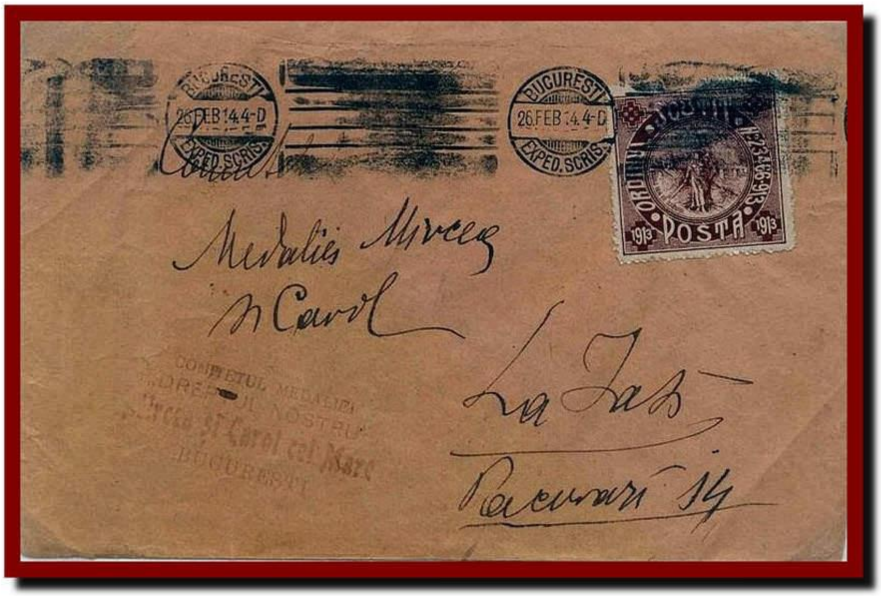

mărește

Plic francat cu marca „Scutit Silistra”, expediat din Bucuresti la 26 februarie 1914 catre sediul central al „Medaliei Mircea si Carol” din Iasi (sursa: www.romaniastamps.com)